

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) บริบทในการปลูกลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งของเกษตรกร ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (2) ขั้นตอนในการจัดการความรู้การผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งของเกษตรกร ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน (3) กระบวนการจัดการความรู้ในการผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งของเกษตรกรตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งจำนวน จำนวน 8 รายและนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและรายงานผล มีผลการวิจัยดังนี้

ส่วนที่ 1 บริบทในการปลูกลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่ง ประกอบด้วย (1) พื้นที่การปลูก และสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่ง เป็นดังนี้ ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สถานที่ตั้งเป็นทางไกลเขตชลประทาน ได้จัดตั้งกลุ่มลำไยนอกฤดูเมื่อปี พ.ศ. 2551 จำนวนสมาชิกมีทั้งสิ้น 12 ราย จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตลำไยนอกฤดู 8 ราย สภาพทั่วไปของผู้ผลิตลำไยนอกฤดู เกษตรกรมีอายุของเกษตรกรเฉลี่ย 48.5 ปี พื้นที่การปลูกลำไยทั้งหมด 45.25 ไร่ จำนวนต้นลำไยทั้งหมด 1,215 ต้น พื้นที่การปลูกลำไยโดยเฉลี่ยต่อเกษตรกร 1 ราย มีจำนวน 5.66 ไร่ จำนวนต้นลำไยโดยเฉลี่ยต่อไร่ 27 ต้น และอายุต้นลำไยโดยเฉลี่ย 9.63 ปี (2) ความรู้ในการผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรมีความรู้ใน 2 รูปแบบ คือ ความรู้ที่ฝังอยู่ในคน (Tacit Knowledge) ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge)

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนในการจัดการความรู้ ขั้นที่ 1. สำรวจและวางแผนความรู้ เกษตรยังขาดความรู้ในการปลูกนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่งอย่างถูกวิธี มีการวางแผนปฏิบัติเพื่อจัดการความรู้ดังนี้ 1. แหล่งพัฒนาความรู้ หาแหล่งพัฒนาความรู้ภายในกลุ่มเช่น เกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่มีความรู้ ส่วนที่เป็นแปลงสาธิตในหมู่บ้าน และแหล่งพัฒนาความรู้ภายนอก เช่น หน่วยงานองค์กรและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 2. การถ่ายทอดความรู้ เกษตรต้องการความรู้เพิ่มเติมในเรื่องการใช้ปุ๋ย การตัดแต่งทรงต้น การดูแลและการป้องกันกำจัดศัตรูพืช การผลิตลำไยนอกฤดูการจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว และต้องการให้ ผศ.พาวิณ มะโนชัย จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้มาให้ความรู้รวมถึงวิทยากรจากหน่วยงานองค์กร และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาให้ความช่วยเหลือในการส่งเสริมความรู้ด้านต่างๆ ขั้นที่ 2. การพัฒนาความรู้ มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้เพิ่มขึ้น 1. จากภายนอก เช่นการไปอบรม หรือเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ หรือการไปศึกษาดูงานจากที่อื่น 2. จากภายใน โดยการสอบถามความรู้จากเกษตรกรที่มีความรู้ ผ่านการอบรมมาแล้ว หรือได้จากการจดบันทึก โดยมี

สมาชิกบางคนในกลุ่มจดบันทึกข้อมูลไว้ แต่ยังไม่มีการจัดเก็บไว้ให้เป็นระบบ ขั้นที่ 3. การถ่ายทอดความรู้ มีกระบวนการที่เผยแพร่ความรู้ไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตลำไยที่ต้องการความรู้นั้นจริงๆ โดยการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่สนใจ รูปแบบในการถ่ายทอด เช่นการแบ่งปัน และสร้างความรู้ โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงระหว่างผู้ผลิตลำไยด้วยกัน การอบรมสาธิต เยี่ยมชม ดูงานจากสถานที่จริง ให้ทดลองลงมือปฏิบัติจริง การสร้างและแบ่งปันความรู้จากการแปลงโดยเผยแพร่ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร นำความรู้มาจัดทำเอกสารแจกผู้สนใจ

ส่วนที่ 3 กระบวนการจัดการความรู้ในการผลิตลำไยนอกฤดูกาลด้วยวิธีการตัดแต่งกิ่ง มีขั้นตอนดังนี้ 1. การบ่งชี้ความรู้ เกษตรกรจำเป็นต้องรู้วิธีการตัดแต่งกิ่งลำไยนอกฤดูกาลที่ถูกต้อง ซึ่งขณะนี้ผู้ผลิตลำไยมีความรู้จากการปลูกลำไยที่เป็นการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และความรู้ที่ได้มาเป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นในตัวเกษตรกรเอง 2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เกษตรกรมีการสร้างความรู้ใหม่โดยการอบรม มีการแสวงหาความรู้จากภายนอก เช่น จากหน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้มาให้ความรู้ในเรื่องที่แตกต่างกัน มีรักษาความรู้เก่า โดยนำความรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวเกษตรกรนั้น มาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างบุคคล แต่ไม่สามารถทำเป็นลายลักษณ์อักษรในการอ้างอิงได้ และเกษตรกรได้กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วบางอย่างไป 3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ ยังไม่มีการจัดการความรู้ให้เป็นระบบที่ชัดเจน เนื่องจากความรู้ส่วนใหญ่ได้มาจากภูมิปัญญาของเกษตรกร 4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เกษตรกรได้ทำการปรับปรุงรูปแบบ เนื้อหา ขั้นตอนการตัดแต่งกิ่งสูตรผสม ปุ๋ย ช่วงเวลาในการใส่สารออกมาเป็นเอกสาร 5. การเข้าถึงความรู้ เกษตรกรมีวิธีการเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก 6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ เกษตรกรมีการการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้หลายวิธีการ ทั้งในลักษณะความรู้ที่ฝังอยู่ในคน และความรู้ที่ชัดแจ้ง 7. การเรียนรู้ เกษตรกรได้นำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และปรับปรุงวิธีการปลูกลำไยนอกฤดูกาลด้วยการตัดแต่งกิ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประยุกต์ใช้วิธีการตัดแต่งกิ่งจนประสบความสำเร็จ

Abstract

This research is proposed to study (1) Factors involving off- season longan production by using pruning method among agriculturists at Numdib Sub- district, Paasang District, Lumphun Province, (2) Procedures of knowledge management concerning off- season longan production by using pruning method among agriculturists at Numdib Sub- district, Paasang District, Lumphun Province, and (3) Process of knowledge management concerning off- season longan production by using pruning method among agriculturists at Numdib Sub- district, Paasang District, Lumphun Province. The data is collected by interviewing 8 agriculturists who conduct off- season longan production by using pruning method, and is analyzed via qualitative method. The research results are stated below.

Part 1 Factors involving off- season longan production by using pruning method consist of (1) Planting area and ordinary state of agriculturists who conduct off- season longan production by using pruning method: The area of Numdib Sub- district, Paasang District, Lumphun Province is far away from irrigation. The residents have formed a group called Off- season Longan Group since 2008 with 12 members. The interview result derived from the 8 members of the group reveals that the average age of agriculturists is 48.5 years, total longan planting area is 45.25 rai with 1,215 longan trees, the average longan planting area per person is 5.66 rai, the average number of longan trees per rai is 27, and the average age of longan trees is 9.63 years. (2) Knowledge concerning off- season longan production by using pruning method: Agriculturists show 2 forms of knowledge which are Tacit Knowledge and Explicit Knowledge.

Part 2 Procedures of knowledge management concerning off- season longan production by using pruning method include (1) Knowledge examining and planning: agriculturists are still lack of knowledge concerning off-season longan planting by using pruning method. Practical knowledge management planning consists of 1) knowledge development sources such as agriculturists who know useful information, demonstration planting orchard, and external knowledge development sources from related organizations as well as educational institutes. 2) knowledge transfer: agriculturists need additional knowledge in the fields of fertilization, shaping, caring, prevention and eradication of pests and insects, off-season longan production, and post-harvest product management. Agriculturists would like Assistant Professor Pawin Manochai,

lecturer at Maejo University, together with experts from other organizations and educational institutes, to teach and to assist them proper knowledge. (2) Knowledge development: there exists knowledge and capability development which includes 1) external sources: joining training, contacting experts from related organizations and educational institutes to provide useful knowledge as well as learning from other organizations. 2) internal sources: questioning agriculturists who are well-trained and possess practical knowledge and lecturing. Some of the members of the group do lecturing, but they are still lack of knowledge concerning systematic data storage. (3) Knowledge transfer: there exists knowledge transfer process among enthusiastic agriculturists who conduct longan production by transferring knowledge to target groups or interested people. Forms of knowledge transfer include knowledge creating and sharing which is done by direct exchanging of individual experience among participants, demonstrating, experimenting, distributing knowledge in alphabetical forms, knowledge organizing, printing and distributing documents to interested people.

Part 3 Process of knowledge management concerning off- season longan production by using pruning method is divided into different procedures which involve (1) Knowledge indication: agriculturists need to know proper pruning method. Agriculturists are presently having knowledge concerning longan planting descended through generations and individual wisdom. (2) Creating and finding knowledge: agriculturists have created their new knowledge by joining training, gaining knowledge from various organizations and educational institutes that provide different fields of useful information. There is also preservation of former wisdom via exchanging agriculturists' experience; however, it cannot be alphabetically recorded as reference. Agriculturists have already ignored non-useful knowledge. (3) Systematic knowledge management: there isn't any obvious systematic knowledge management because most of the knowledge is derived from individual wisdom. (4) Knowledge analysis: agriculturists have developed forms and detail concerning pruning procedures, fertilizer formulas as well as time range for chemicals in alphabetical documents. (5) Knowledge approach: agriculturists have simple and effective knowledge gaining. (6) Knowledge sharing and exchanging: agriculturists show various strategies for sharing and exchanging knowledge in both tacit and explicit forms. (7) Learning: agriculturists have applied knowledge to enable their problem-solving decision ability, and to improve off-season longan planting by using pruning method effectively and successfully.